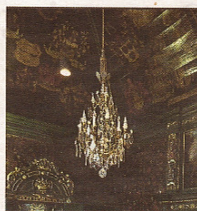

Luiken dicht en deur dicht, geen bezoek meer toestaan in de Kerkmeesterskamer in de Leidse Pieterskerk: vanuit conservatieoogpunt zou dat de beste oplossing zijn om het bijzondere goudleerbehang in deze ruimte te behouden. „Maar dat is niet wat we zoeken”, zegt restaurator Elizabeth Nijhoff Asser. „We zoeken de balans tussen behoud en gebruik.”

Voorzichtig werken aan goudleerbehang

Kerkmeesterskamer * Een vertrek van bovennationaal belang * Restauratie

Annet van Aarsen
aan.aarsen@nlcc.nl

Leiden * Het is een georganiseerde chaos in de Kerkmeesterskamer van de Pieterskerk, met een grote bouwsteiger pontificaal in het vertrek, een paar felle lampen en op tafel een grote hoeveelheid gereedschap. Het Amsterdamse bedrijf Restauratie Nijhoff Asser (RNA) neemt het goudleerbehang onder handen. In het perkament waarop de namen van alle Kerkmeesters van 1532 tot 1868 staan. „Weet je waar je bent?”, vraagt directeur-bestuurder Frieke Hurkmans van Pieterskerk Leiden. Het is de vraag die ze iedereen stelt, die voor het eerst de Kerkmeesterskamer binnenloopt. „Die kerkmeesters waren wat je heden ten dage de controllers zou noemen. Alleen brachten ze toen hun eigen geld mee. De wereldlijke en kerkelijke macht waren strikt gescheiden in die tijd. De dominee kwam deze kamer niet binnen, hij kwam niet voorbij de eerste deur”, wijst ze naar de ingang van het vertrek, twee deuren achter alkaar.

Interieur

Deze 17e eeuwse stilkamer is een verborgen schat in de Pieterskerk. Na 1740 is er niks meer aan het interieur veranderd en daarmee is het - zo zeggen de kenners - een uniek stukje 'gestold verleden' geworden. Het plafond is gedecoreerd met de wapenschilden van de hoge heren die in de periode 1650-1700 de kerkvoogden waren van de drie hoofdkerken in Leiden. En het goudleerbehang op de wanden is speciaal voor deze ruimte gemaakt, zegt Frieke Hurkmans enthousiast. Dat is bijzonder, verder is eigenlijk al het goudleer in Nederland - te vinden in zo'n 65 panden - wel eens verhuisd. „Als je ergens anders ging wonen, dan nam je die kostbare panelen vanzelfsprekend mee en liet je het vernemen voor een nieuwe ruimte.”

„De Pieterskerk heeft een aantal aspecten van bovennationaal belang. Het Van Hagerbeere orgel is er zo één. De Kerkmeesterskamer is er ook één”, aldus Hurkmans. Hoe ga je om met zo'n kwetsbaar vertrek? Het goudleerbehang en het perkament hebben al een aantal grote restauraties achter de rug, sommige geslaagd, andere minder geslaagd. Elizabeth Nijhoff Asser en haar collega Herre de Vries doen dit keer een relatief kleine klus: schoonmaken en wat schade herstellen. Op een paar plekken zaten er gaten in het goudleerbehang. En het perkament is op een paar plekken gaan wijkten: daar zie je een scheur die moet worden opgevuld. „Je moet heel erg goed nadenken hoe je zo iets aanpakt en weten wat er in het verleden al aan restauratiewerk is gebeurd”, zegt Elizabeth. Toen ze een aantal maanden geleden voor het eerst de Kerkmeesterskamer binnenvliep, zag ze bovenop de buffetkast een luchtbevochtiger staan, strak tegen het behang aan. „Onmiddellijk van die plek weghalen”, was haar advies. De motor van het apparaat genereerde ongezond veel warmte voor het behang crachter. „Hij stond al vele jaren op die plek, neergezet tijdens een eerdere restauratie”, zegt Frieke Hurkmans. „Met de beste bedoelingen, hoor. En die luchtbevochtiger was ook hard nodig. Maar men realiseerde zich toen niet dat het mis gaat op deze manier.”

Wijkkelder

Het apparaat staat nog steeds in de Kerkmeesterskamer, maar dan op een plek waar de warmte van de motor geen schade veroorzaakt. De verplaatsing leverde een aardige vondst op: huismeester Bram Siera die de leiding omlagde, stuitte op een oude trap, die een paar honderd jaar geleden de Kerkmeesterskamer verbond met de wijnkelder. Die wijnkelder, de laatste jaren gebruikt als opslagruimte, is inmiddels weer in ere hersteld. „Dankzij Elizabeth”, zegt Hurkmans. De restaurator had zich dat

Voorzichtig schoonmaken is het devies.

De Kerkmeesterskamer is een stukje 'gestold verleden'.

De kerkmeesters deden wat nu controllers doen

niet helemaal gerealiseerd. „Heel bijzonder”, zegt ze, verwijst ze een kijkje in de kelder neemt. In de rekken liggen inmiddels de eerste flessen kwaliteitswijn. Die verwijzen meteen naar de functie van de Kerkmeesterskamer, nu. De ruimte

is nog steeds in gebruik: voor vergaderingen bijvoorbeeld. Maar hij is ook te boeken voor een diner in stijl. Dat kan toch niet goed zijn voor kwetsbaar goudleerbehang? „Ach”, zegt Nijhoff Asser. „Je kunt als 'restaurantpolitie' zeggen: nee, de deur moet op slot. Maar dan ziet niemand deze prachtige kamer meer en dat zou pas zonde zijn. Het is juist de kunst om een balans te vinden tussen gebruik en behoud. De Pieterskerk denkt daar heel serieus over en is bereid daarvoor de juiste compromissen te sluiten.”

Elizabeth Nijhoff Asser en Herre de Vries werken op hoogte aan het perkament met namen van kerkmeesters.
FOTO'S: HILCO KUIPERS